

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ В
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ**

Збірник матеріалів
Регіональних науково-методичних семінарів для
науковців, практичних працівників та студентів
(15, 16 лютого 2017 р.)

Випуск II

Умань
2017

ББК 372 (07):378
УДК 74.1:74.58

*Рекомендовано до друку вченою радо
Факультету дошкільної та спеціальної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 7 від 15 лютого 2017 року)*

Головний редактор: проф. Демченко І. І.
Відповідальний за випуск: Чередник А. А.

Психолого-педагогічний супровід гармонійного розвитку дитини в загальноосвітніх закладах: збірник матеріалів регіональних науково-методичних семінарів для науковців, практичних працівників та студентів (15, 16 лютого 2017 р.) / [гол. ред. І. І. Демченко та ін.]. Випуск II. – Умань: ФОП Жовтий, 2017. – 112 с.

До збірника увійшли матеріали двох Регіональних науково-методичних семінарів для науковців, педагогічних працівників та студентів, що відбувалися 15, 16 лютого 2017 року на базі факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальність за зміст наукових доповідей несуть автори та їхні керівники.

ББК 372 (07):378
УДК 74.1:74.58

©Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2017

ЗМІСТ

Бабін І. В.	Розвиток творчих здібностей дітей засобами образотворчого мистецтва	6
Бегус Л. Д.	Вплив піскової терапії на розвиток дітей, які мають психофізичні порушення	9
Бегус Л. Д.	Етапи соціалізації розумово відсталих дітей	12
Білик В. А.	Корекційно-педагогічна робота дефектолога засобами естетотерапії	16
Білик В. А.	Особливості корекційної роботи з дітьми з вадами психофізичного розвитку до навчання У загальноосвітній школі	21
Демченко І. І.	Вплив образотворчого мистецтва на розвиток дітей в інклюзивному освітньому середовищі початкової школи	26
Дичок Н. П.	Специфічні психологічні особливості використання пісочної терапії з дітьми молодшого шкільного віку для діагностики деструктивних явищ міжособистісних стосунків з однолітками	32
Дичок Т. П.	Творчий розвиток дітей із загальним недорозвитком мовлення за допомогою пісочної анімації	36

- Залізник А. М. Піскова терапія як ефективний засіб 41
розвитку творчих здібностей дітей
- Залізник А. М. Роль сім'ї в соціалізації дітей 45
- Іщенко Л. В. Психолого-педагогічні умови 49
формування творчої індивідуальності
дітей старшого дошкільного віку
- Карнаух Л. П. Особливості формування гендерної 54
ідентичності особистості дошкільників
- Корінна Г. О. Розкриття основних понять процесу 58
статеворольової соціалізації
- Кумпан О. В. Роль здоров'язбережувальних технологій 63
у формуванні навичок здорового способу
життя
- Кушнір В. М. Наочно-інформаційні форми взаємодії 68
педагога та батьків в умовах ДНЗ
- Лемещук М. А. Подолання загального недорозвинення 73
мовлення старших дошкільників за
допомогою піскової терапії
- Мишевська Ю. Емоційний розвиток дітей 5-6 років у 78
дошкільному закладі за допомогою
художньої імпровізації як педагогічна
проблема
- Нагорний Я. А. Активізація навчально-пізнавальної 81
діяльності дітей – основа формування
навичок самостійної роботи

РОЗКРИТТЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ПРОЦЕСУ СТАТЕВО-РОЛЬОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Корінна Г. О.

*кандидат педагогічних наук,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

Злам традиційної системи статевої ролі і стереотипів, який відбувається в нашому суспільстві, серйозно впливає на психіку і поведінку чоловіків і жінок. Жорстка нормативність і поляризація дії настанов поступаються місцем принципу індивідуальної варіабельності, що залежить від статевої належності індивіда, але зовсім не зводиться до неї. В умовах, коли чоловіки і жінки взаємодіють один з одним у надзвичайно широкому спектрі соціальних ролей, які не організовані ієрархічно і принципово змінювані, подібна психологічна гнучкість є більш адаптивною, ніж жорстоке слідування традиційним статево-диморфічним стандартам [1, с. 111].

Соціальні культурні реалії сучасного соціуму руйнують традиційні уявлення про життєві цінності, стереотипи чоловічої і жіночої поведінки, які впливають на формування дитиною образу «Я» та актуалізують питання пошуку нових підходів до виховання дітей як представників певної статі.

Проблема статево-рольової соціалізації – це актуальна науково-педагогічна проблема, у центрі дослідження якої є освіта, спрямована на розвиток особистості в цілому. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях проблема статево-рольової

соціалізації набуває особливої актуальності, оскільки статева свідомість особистості не лише дає змогу сформувати гендерну поведінку та характер, а й виробити концепцію чоловічої та жіночої психології.

Визначаючи сутність феномену «статеворольова соціалізація», вважаємо за необхідне, насамперед, проаналізувати сутнісний зміст таких взаємопов'язаних понять, як «соціалізація», «стать».

Аспекти вивчення питання соціалізації особистості відображено в дослідженнях Г. Гіддінгса, Е. Дюркгейма, Е. Еріксона, Ч. Кулі, Г. Лебона, Дж. Міда, М. Моса, Т. Парсонса, Г. Тарда, З. Фрейда.

Автором терміна «соціалізація» є американський соціолог Франклін Г. Гіддінгс (1855 – 1931), який у 1887 році у праці «Теорія соціалізації» вперше вжив його у значенні, близькому до сучасного – «розвиток соціальної природи індивіда, підготовка людського матеріалу до суспільного життя» [2, с. 8]. Учений, досліджуючи суспільство як особливий фізико-психологічний організм, де основним елементом виступало «усвідомлення роду», трактував соціалізацію як процес «розвитку соціальної природи чи характеру людини, що відбувається як унаслідок стихійного впливу оточення, так і завдяки діям суспільства «свідомого плану» [2, с. 22].

Сьогодні проблему соціалізації або її окремі аспекти вивчають не лише філософи, етнографи, соціологи, психологи,

кримінологи, але й представники інших наук. Поряд із тим, слід відзначити, що практично до 60-х років ХХ ст., говорячи про соціалізацію, майже всі учені мали на увазі розвиток людини в дитячому, підлітковому та юнацькому віці. Лише в останнє десятиріччя дитинство перестало бути єдиним фокусом їхніх досліджень, а вивчення соціалізації поширилося на дорослість та старість [5, с. 5].

Говорячи про соціалізацію, психологи сьогодні цікавляться передусім впливом культури на особистість, тоді як культурологи, навпаки, намагаються зрозуміти, як особистість впливає на різні аспекти культури (мистецтво, релігію тощо), скажімо, відповідно до умов її виховання.

Наступним аспектом феномену «статеврольова соціалізація» є поняття статі, яке протягом тривалого часу (до появи гендерної теорії) було досить простим. Під ним науковці розуміють «біологічні, психічні та соціальні особливості чоловіків і жінок, причому біологічні відмінності між ними вважалися підґрунтям формування і всіх інших відмінностей, включаючи соціальні ролі» [1, с. 10]. Стать є першою ознакою, з якою індивід входить у «світ людей». У межах психологічної науки можна виокремити три основні напрямки досліджень, пов'язаних із проблемами статі. Перший, так званий гендерний, базується на вивченні об'єктивних статевих відмінностей психіки і поведінки. Це дає підстави стверджувати, що для визначення відмінностей між чоловічими і жіночими рисами у психології

краще віддавати перевагу поняттю «гендер». Основним предметом досліджень другого напрямку є суб'єктивні стереотипи маскулінності та фемінності в межах тієї чи іншої етно- та соціокультури. Третя група досліджень присвячена становленню гендерної ідентичності та ідентифікації як одному з аспектів особистісного розвитку, що розуміють як єдність поведінки та самосвідомості індивіда, який зараховує себе до певної статі [1, с. 6–7].

Слід зазначити, що філософська думка до ХХ століття не виокремлювала поняття «стать» як окрему характеристику соціальних понять «жінка» і «чоловік», які мають різний життєвий досвід та систему цінностей. Зосереджуватися на відмінностях чоловічого і жіночого почали представники специфічного напрямку «філософії статі» на початку ХХ століття, вважаючи розбіжності у психологічній, емоційній, перцептивній структурах чоловіків і жінок сутнісним вираженням статі. Ці відмінності, як вважалось, відіграють взаємодоповнювальну роль і обумовлюють різну соціальну практику жінок та чоловіків [3, с. 74].

Стать є однією з найбільш константних детермінант особистісного розвитку, і її роль у біоіто утворенні, гармонізації просторово-часової структури життєвого світу важко перебільшити. Психологічна стать поєднує у собі певні характеристики статі біологічної і статі соціальної. Т. Титаренко підкреслює, що, «використовуючи поняття «стать», наука

передусім має на увазі її біологічне значення, сукупність генетичних, морфологічних та фізіологічних особливостей, комплекс репродуктивних характеристик» [6, с. 289].

Таким чином, стать – це сукупність анатомо-фізіологічних ознак організму, які забезпечують продовження роду і дають змогу розрізнити в більшості організмів жіночі й чоловічі особини. Стать індивіда є передумовою становлення психологічної статі людини, яка не визначається ні генетичною, ні гормональною, ні внутрішньою, ні зовнішньою морфологічною статтю, а розвивається у процесі соціалізації особистості [4, с. 178].

Отже, складність та актуальність процесу статево-рольової соціалізації дітей дошкільного віку розкривається через розуміння понять «соціалізація» та «стать», які є взаємопов'язані між собою.

Література:

1. Гендерна педагогіка: [хрестоматія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В. Гайденко]. – Суми: «Університетська книга», 2006. – 314 с.

2. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; [под ред. В. А. Сластенина]. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 200 с.

3. Основи теорії гендеру : [навчальний посібник] / редакційна колегія посібника : Агеева В. П., Кобелянська Л. С.,

Скорик М. М]. – К. : «К.І.С.», 2004. – 536 с.

4. Психологічний словник-довідник : [навч. посіб.] / [упор. Ю. О. Приходько, В. І, Юрченко]. – К.: Каравела, 2012. – 328 с.

5. Рогальська І. П. Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід: [монографія] / І. П. Рогальська. – К.: Міленіум, 2008. – 400с.

6. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості : [навчальний посібник для студ. вузів] / Т. М. Титаренко. – 2-е вид . – Київ: Каравела, 2013. – 372 с.

РОЛЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Кумпан О. В.

*науковий керівник – кандидат біологічних наук Голуб Н. П.
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

В основних положеннях Національної доктрини розвитку освіти України наголошується, що одним із пріоритетних завдань сучасної освіти є навчання дітей бережному ставленню до власного здоров'я як до найвищої суспільної цінності [3]. Удосконалення корекційно-педагогічної роботи з аномальними дітьми вимагає впровадження оздоровчих педагогічних технологій, які б сприяли підвищенню ефективності формування здорового способу життя. Оздоровчі технології – це всі